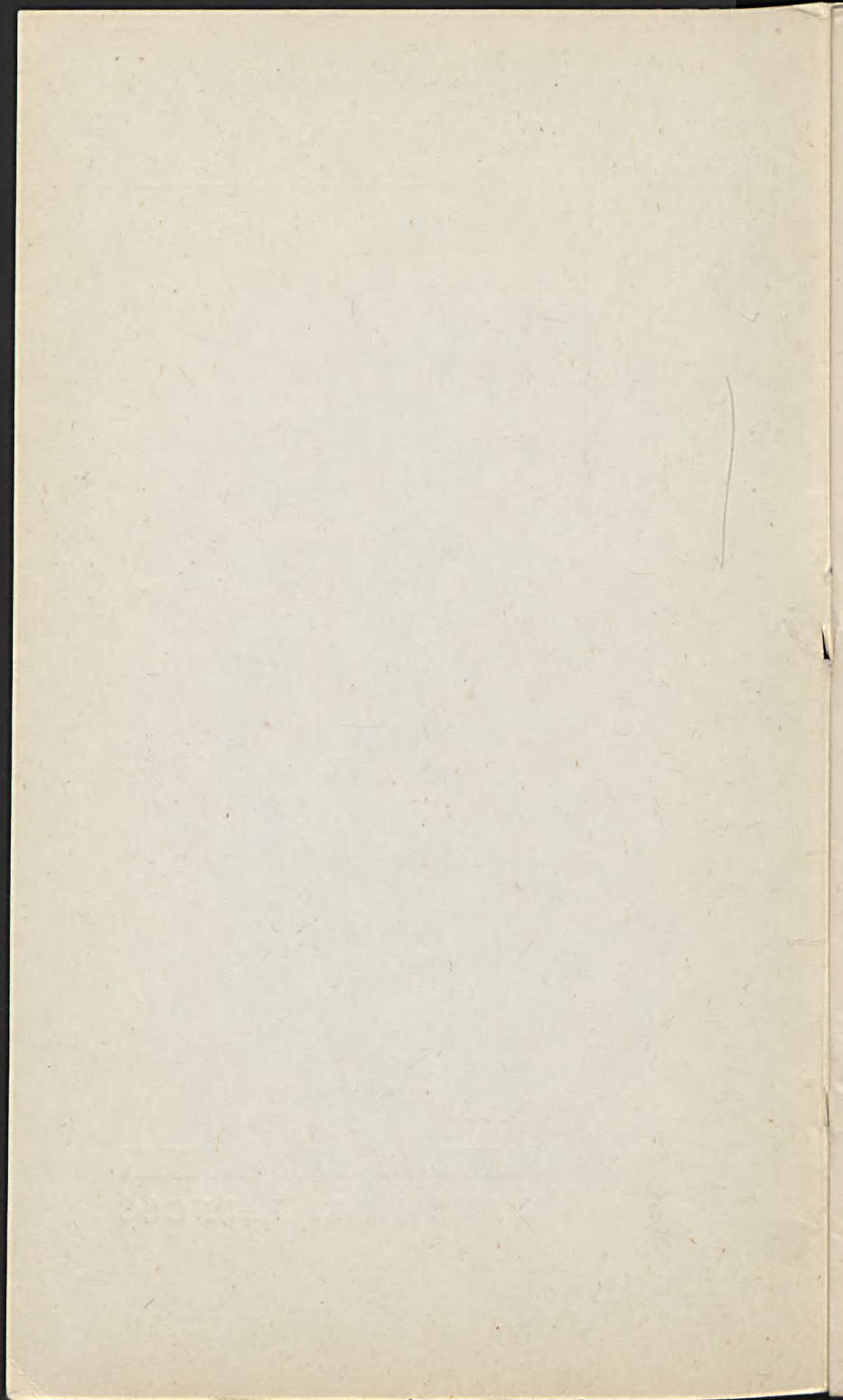

MUZEUM TECHNIKI
STOWARZYSZENIE GEODETÓW POLSKICH

MAURYCY PIUS RUDZKI
ŻYCIE I DZIAŁALNOŚĆ

EUGENIUSZ RYBKA

MAURYCY PIUS RUDZKI

życie i działalność

Wydane z okazji ekspozycji poświęconej życiu i dorobkowi naukowemu prof. Maurycego Piusa Rudzkiego, zorganizowanej w Muzeum Techniki wg programu przygotowanego przez Komisję Główną d/s Muzeów i Wystaw Stowarzyszenia Geodetów Polskich. Warszawa, październik 1974

EUGENIUSZ HYBA

M. P. Rudzki

Wydane z okazji 100-letniej rocznicy
100-letniej rocznicy od 1848 roku
Katedry Historii i Geografii
na Wydziale Humanistycznym
Uniwersytetu Warszawskiego
Główny wydawca: Wydawnictwo
Czytelnik, Warszawa, Pałac Kultury 1948

MAURYCY PIUS RUDZKI

życie i działalność

1. Pochodzenie i studia

W stosunkowo nielicznej grupie uczonych polskich z przełomu XIX i XX wieku, zajmujących się naukami ścisłymi, bardzo poczesne miejsce zajmuje Maurycy Pius Rudzki (1862-1916). Był on przede wszystkim geofizykiem, lecz wniósł trwałą wkład badawczy i do innych nauk, jak astronomia, fizyka, matematyka i geografia.

Pochodził z rodziny ziemiańskiej, osiadłej na Wołyniu, gdzie jego ojciec, Pius Rudzki, ożeniony z Teofilą Anną z domu Brunicką, był właścicielem majątku ziemskiego Czernielówka.

Przyszły wybitny geofizyk polski przyszedł na świat 28 grudnia 1862 r. we wsi Uhrynkowice na Podolu Galicyjskim, gdzie jego matka była wtedy przypuszczalnie w gościnie. Ochrzczony z wody po trzech dniach, otrzymał trzy imiona: Maurycy, Pius, Tomasz. Wkrótce wyjechał z matką na Wołyń do ojca, gdzie odbyła się właściwa ceremonia kościelna chrztu. Jednakże "Testimonium Baptismi", które Rudzki przedkładał władzom, sporządzone było w parafii katolickiej w galicyjskim mieście Żaleszczyki, powiatu Czortkowskiego i to dopiero 12 stycznia 1865 r.

Rudzki nie wspomina w swych krótkich życiorysach, gdzie pobierał naukę początkową. Przypuszczalnie uczył się prywatnie w domu, a może częściowo w Warszawie. Przez jeden rok 1881-82

uczęszczał do ósmej klasy państwowego rosyjskiego gimnazjum klasycznego w Kamieńcu Podolskim i uzyskał tam maturę w czerwcu 1882 r.

W grudniu 1882 r. Maurycy Pius Rudzki zapisał się na Wydział Filozoficzny Uniwersytetu Lwowskiego, gdzie studiował wszakże tylko przez rok akademicki 1882/1883. Przeniósł się bowiem w 1883 r. na Uniwersytet Wiedeński, w którym obok matematyki studiował głównie geologię i nauki z nią związane, Doktorat uzyskał w Uniwersytecie Wiedeńskim w grudniu 1886 r. z zakresu geologii na podstawie rozprawy o formacjach sylurowych na Podolu.

2. Okres Odeski (1890-1895)

Do 1889 r. Rudzki przebywał prawdopodobnie w majątku rodzinnym Czernielówka na Wołyniu, utrzymywał wszakże wtedy kontakty z polskim środowiskiem naukowym w Warszawie, gdzie w 1888 roku ukazały się jego pierwsze prace naukowe. Postanowił przejść do uniwersyteckiej pracy naukowej i w tym celu odbył w Uniwersytecie Charkowskim studia magisterskie (odpowiednik naszego przewodu habilitacyjnego), uzyskując w październiku 1890 r. stopień magistra geografii. Przeniósł się wtedy do Odessy, gdzie jako docent prywatny otrzymał uprawnienia do nauczania geografii w Uniwersytecie Odeskim.

Rozpoczął się wtedy okres bardzo intensywnej pracy badawczej Rudzkiego. Jego zainteresowania kierowały się w okresie odeskim ku różnym zagadnieniom z matematyki, fizyki, geografii i geofizyki, przy czym najobszerniejsze prace odnosiły się do problemu stygnięcia Ziemi. Opublikowane one były w języku rosyjskim w wydawnictwach odeskich. Poza tym ogłosił wtedy w języku rosyjskim dwa artykuły z zakresu

teorii równań różniczkowych. Jednocześnie drukował prace po polsku w wydawnictwach warszawskich (Prace Matematyczno-Fizyczne) oraz w zachodnio-europejskich językach w wydawnictwach niemieckich i angielskich. Ogólnie dorobek naukowy Rudzkiego w latach 1890-1894 wyraził się liczbą 21 prac drukowanych, głównie z zakresu takich problemów geofizycznych, jak teoria powstawania gór, stygnięcie Ziemi, ruchy powietrza, pochodzenie limanów, ruch kontynentów, teoria kontrakcji w tworzeniu się gór, dynamika ruchu obrotowego Ziemi.

Nic więc dziwnego, że wielostronna działalność naukowa Maurycego Piusa Rudzkiego zwróciła uwagę kół naukowych Uniwersytetu Jagiellońskiego, który zaprosił go do objęcia katedry w Krakowie. Odpowiedniej katedry wszakże dla Rudzkiego w Uniwersytecie nie było, wobec tego po uzyskaniu zgody Rudzkiego na przyjęcie do Krakowa, Uniwersytet Jagielloński wystąpił do władz centralnych w Wiedniu o utworzenie Katedry Geofizyki Matematycznej i Meteorologii i powierzenie jej Rudzkiemu. Wniosek ten został załatwiony pozytywnie przez Ministerstwo Wyznań i Oświaty w Wiedniu i z dniem 1 listopada 1895 roku Maurycy Pius Rudzki mianowany został profesorem nadzwyczajnym geofizyki matematycznej i meteorologii na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Była to pierwsza tego typu katedra w Europie, bo katedrę geofizyki dla słynnego uczonego niemieckiego E. Wiecherta utworzono w Getyndze dopiero w 1898 r.

3. Prace Rudzkiego jako profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego w latach 1896-1902

Choć Rudzki formalnie był już profesorem Uniwersytetu Jagiellońskiego od 1 listopada

1895 r., to faktycznie obowiązki te objął na wiosnę 1896 r., gdy przeniósł się z Odessy do Krakowa. Pociągało to za sobą zmianę obywatelstwa Rudzkiego z rosyjskiego na austriackie, co nastąpiło w maju 1897 r.

Rudzki w pierwszych latach swej pracy na stanowisku profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego mógł zajmować się tylko problemami teoretycznymi, bo nie miał w Krakowie pracowni geofizycznej, wyposażonej w aparaturę pomiarową. Rozwinął wszakże bardzo ożywioną działalność naukową w dość dużym zakresie problematyki geofizycznej. Zaczął się najpierw zajmować teorią fal, co go związało z problematyką odnoszącą się do trzęsień Ziemi, w szczególności z zagadnieniem rozchodzenia się fal sprężystych w skałach. Problemy teorii fal sejsmicznych długo go zajmowały i później.

Interesowały go w omawianym okresie i inne zagadnienia, jak odkształcenia skorupy ziemskiej pod ciężarem wielkich lodowców, zagadnienie ruchu Ziemi, problemy meteorologiczne dotyczące przepowiadania pogody, stosowanie balonów w meteorologii itp.

Zainteresował się również problematyką astrofizyczną. Rodziła się wtedy teoria budowy gwiazd, czym Rudzki się zainteresował i z tej dziedziny ogłosił w 1902 r. niewielki artykuł "O prawie rozkładu temperatury wewnątrz gazowego ciała niebieskiego". Ukazał się on jednocześnie w dwóch wersjach językowych: po polsku w Warszawie (Prace Matematyczno-Fizyczne) i po francusku w wydawanym w Paryżu czasopiśmie "Bulletin Astronomique". Była to jedna z nielicznych jeszcze wtedy prac, dotyczących teorii kul gazowych, za jakie należy uważać gwiazdy.

Dekretem cesarskim z 15 czerwca 1901 roku Maurycy Pius Rudzki mianowany został "ad personam" profesorem zwyczajnym geofizyki matematycznej i meteorologii UJ. Było to zupełnie uzasadnione, wobec pokaźnej liczby prac naukowych, których on w pierwszym 6-leciu zajmowania katedry w Uniwersytecie Jagiellońskim opublikował aż 29.

4. Rudzki jako dyrektor Obserwatorium Krakowskiego

Już około 1900 r. Maurycy Pius Rudzki upatrzony był na dyrektora Obserwatorium Astronomicznego. Kierował nim od 1862 r. profesor astronomii i matematyki wyższej Franciszek Karliński (1830-1906), który wszakże w ostatnim 20-leciu XIX wieku wskutek choroby oczu nie rozwijał poważniejszej działalności naukowej w zakresie astronomii. Obserwacje astronomiczne były wykonywane sporadycznie, wyposażenie zresztą instrumentalne obserwatorium, pochodzące z pierwszej połowy XIX wieku, było bardzo ubogie i nie dawało możliwości astronomom krakowskim czynienia obserwacji. Wykonywano natomiast regularnie w obserwatorium krakowskim obserwacje meteorologiczne, mniej regularnie pomiary magnetyczne i grawimetryczne.

Ponieważ w 1900 r. Karliński ukończył 70 lat i miał przejść na emeryturę, władze uniwersyteckie uznały za najsłuszniejsze w wytworzonej sytuacji, aby połączyć katedrę geofizyki z katedrą astronomii w jedną, powierzyć ją Rudzkiemu i powołać go na dyrektora Obserwatorium Astronomicznego.

W 1902 r. Karliński ostatecznie przeszedł na emeryturę, a z dniem 1 października 1902 r. Rudzki mianowany został dyrektorem Obserwato-

rium Astronomicznego UJ oraz profesorem astronomii i geofizyki matematycznej. Obejmując kierownictwo obserwatorium astronomicznego Rudzki zdawał sobie sprawę z konieczności dążenia do ponownego zorganizowania obserwacji astronomicznych w Krakowie, wiedząc jednocześnie, że do tego celu stary XVIII-wieczny budynek przebudowany nieco w połowie XIX wieku mało się nadaje. Już w drugim przeto miesiącu po objęciu kierownictwa Obserwatorium przedłożył władzom uniwersyteckim obszerny referat o stanie Obserwatorium Astronomicznego UJ, zgłaszając jednocześnie wnioski o wybudowanie nowego obserwatorium w bardziej odpowiednim miejscu. Wniosek ten został przyjęty jednogłośnie przez władze Uniwersytetu Jagiellońskiego, sprawa zaś budowy nowego obserwatorium astronomicznego włączona została do memoriału, jaki senat UJ przedłożył w 1905 r. Kołu Posłów Polskich w parlamencie wiedeńskim. Jednakże władze centralne austriackie nie były zainteresowane sprawą wybudowania nowego obserwatorium astronomicznego UJ i wnioski Rudzkiego w tej sprawie nie zostały uwzględnione z braku na ten cel funduszy.

Rudzki nie ustawał wszakże w zabiegach przeniesienia obserwatorium, podając konkretne miejsca, gdzie nowe obserwatorium krakowskie mogłoby być zbudowane. Najpierw proponował wybudować je w Grzegórkach, które wówczas jeszcze nie były włączone do miasta, a później wybrał teren na zachód od Krakowa w miejscowości Rząska. Proponował zakupić pod obserwatorium parcelę o powierzchni 2,8 ha, na co miał już ofertę. Władze centralne nie przyznały kredytów na ten cel i projekt Rudzkiego nie mógł być zrealizowany. Wniosek o zakup nowej aparatury i budowę obserwatorium był ponawiany przez Ru-

dzkiego, lecz spotykał się ze strony władz centralnych w Wiedniu z odmową przyznania pieniędzy. Ostatnia taka odmowa miała miejsce w 1913 roku. W rok później wybuchła wojna i sprawa budowy nowego obserwatorium UJ stała się nieaktualna.

Więcej powodzenia miał Rudzki przy organizowaniu w Krakowskim Obserwatorium Astronomicznym działu geofizycznego. W 1903 r. urządził w nim stację sejsmologiczną z dwoma sejsmografami Boscha, zaopatrzonymi w wahadła poziome, które ustawiane były w dwóch wzajemnie prostopadłych do siebie kierunkach. Wznowił również w 1903 r. przerwane pod koniec XIX w. pomiary magnetyzmu ziemskiego (deklinacja i inklinacja magnetyczna). Obserwacje meteorologiczne były oczywiście wykonywane regularnie tak jak to było w latach poprzednich. Wyniki obserwacji sejsmicznych, magnetycznych i meteorologicznych ukazywały się drukiem regularnie w Sprawozdaniach Akademii Umiejętności.

Obserwatorium Krakowskie dysponowało dwoma etatami pomocniczych pracowników naukowych: adiunkta i asystenta. Do nich należało wykonywanie systematycznych pomiarów we wspomnianych trzech działach geofizyki, czynili oni również obserwacje astronomiczne i wykonywali prace teoretyczno-rachunkowe. Adiunktem był najpierw w latach 1902-1909 Lucjan Grabowski, a po objęciu przez niego w 1909 r. katedry miernictwa w Szkole Politechnicznej we Lwowie, Władysław Dziewulski, poprzednio od 1903 r. asystent Obserwatorium Krakowskiego. Po Dziewulskim asystentem Obserwatorium został Józef Ryzner, który zajmował to stanowisko do końca 1917 r. przenosząc się następnie do Lwowa.

5. Działalność naukowa Maurycego Piusa Rudzkiego w latach 1902 - 1916

Zgodnie z zainteresowaniami naukowymi Rudzkiego na czoło prac wykonywanych w Obserwatorium Astronomicznym UJ w Krakowie w latach 1902 - 1916 wysunęły się badania geofizyczne. Ożywiła się działalność obserwacyjna z zakresu meteorologii, magnetyzmu ziemskiego, sejsmologii a nawet grawimetrii. Największe wszakże znaczenie miały teoretyczne prace Rudzkiego z różnych działów geofizyki.

Z pomiarami siły ciężkości wiążą się dwie jego prace, z których jedną Rudzki ogłosił w 1905 r., a drugą w 1907 r. Sformułował w pierwszej z tych prac własną metodę wyznaczania kształtu Ziemi, różną od powszechnie stosowanej wówczas metody, opracowanej w drugiej połowie XIX w. przez niemieckiego geodetę F.R. Helmerta. Wykazał on bowiem, że przy obliczaniu oddziaływań grawitacyjnych wystających nad geoidą lądów na przyspieszenie siły ciężkości w określonych punktach powierzchni Ziemi, masy tych lądów można rozkładać na małe elementy, z których każdy daje się zastąpić za pomocą inwersji przez równoważny mu element, położony wewnątrz geoidy. W drugiej rozprawie Rudzki dał wyniki obliczeń przyspieszenia siły ciężkości przeprowadzonych przy pomocy powyższej metody w trzech miejscowościach: Kraków, San Francisco w Kalifornii i Dehra Dun w Indiach, wskazując, że obliczenia znacznie się upraszczają, jeżeli część powierzchni geoidy, uwzględnianą przy obliczeniach tego rodzaju, traktować będziemy jako powierzchnię kulistą.

Najbardziej wszakże Rudzki interesował się zagadnieniami związanymi z sejsmologią. Jego zainteresowania dotyczyły rozchodzenia się róż-

nego rodzaju fal sejsmicznych i obliczania głębokości trzęsień Ziemi. Najwięcej uwagi poświęcał pierwszemu z tych zagadnień. Zauważył przy tym, że skały wchodzące w skład zewnętrznych warstw skorupy ziemskiej mają strukturę anizotropową. Wynika stąd, że właściwości sprężyste skał w odniesieniu do rozchodzenia się fal sejsmicznych zależą od rozmieszczenia płaszczyzn symetrii. Bliższa analiza tego podstawowego zjawiska sejsmicznego prowadzi do wniosku, że należy się liczyć w zewnętrznych powłokach Ziemi do głębokości 100 - 120 km z trzema rodzajami fal o charakterze mieszanym, podłużno-przeczynym.

Z anizotropowością zewnętrznych warstw skorupy ziemskiej wiąże się drugie ze wspomnianych zagadnień, a mianowicie obliczanie głębokości ognisk trzęsień Ziemi. Rudzki wykazał przy tym, że ogniska te bywają położone zwykle dość płytko pod powierzchnią Ziemi. Podał jednocześnie wzór pozwalający na obliczanie głębokości ognisk sejsmicznych ze znanych momentów docierania fal sejsmicznych do różnych miejsc na Ziemi. Tak więc w jednej z prac obliczył, że ognisko wielkiego trzęsienia Ziemi w Kalabrii w 1905 r. znajdowało się zaledwie 7 km pod powierzchnią Ziemi, w innej zaś pracy dotyczącej słynnego trzęsienia Ziemi w Kalifornii (San Francisco) w 1906 r., obliczył głębokość ogniska sejsmicznego na 16-32 km pod powierzchnią Ziemi.

Zajmował się Rudzki i innymi teoretycznymi rozważaniami geofizycznymi, jak odkształcenia powierzchni Ziemi pod wpływem ciężaru lodowców, zagadnieniem wieku Ziemi oraz różnymi kwestiami związanymi z meteorologią. Prac czysto astronomicznych ogłosił niewiele. Interesowały go problemy z rodzącej się wówczas astrofizy-

ki teoretycznej. Napisał dwa krótkie artykuły z tej dziedziny. W pierwszym z nich wspomnianym już wyżej wydrukowanym w "Bulletin Astronomique" w 1902 r. zajmował się zagadnieniem temperatury w gazowym ciele niebieskim, czyli gwiazdzie, w drugim zaś (1904 r.) warunkami równowagi atmosfery ciała niebieskiego, wirującego ze stałą skończoną prędkością kątową.

Rudzki publikował wiele. Prócz artykułów naukowych, zawierających wyniki jego badań, ogłaszał recenzje rozpraw i książek, głównie z zakresu geofizyki, w paru przypadkach i astronomii. Pisał również podręczniki. Ogółem w 14-letnim odstępie czasu (1902 - 1916), gdy Rudzki pozostawał na stanowisku dyrektora Krakowskiego Obserwatorium Astronomicznego, bibliografia jego drukowanych prac wzbogaciła się o 75 pozycji.

Na szczególną uwagę zasługują książkowe publikacje Rudzkiego, z których na czoło wysuwają się dwa podręczniki uniwersyteckie: Fizyka Ziemi (1909) i Astronomia Teoretyczna (1914). Zawierają one oryginalnie ujętą treść wykładów uniwersyteckich, prowadzonych przez wiele lat przez Rudzkiego.

Podręcznik "Fizyka Ziemi" miał charakter pionierski, gdyż geofizyka w nowoczesnym rozumieniu tego słowa dopiero się wtedy rodziła. W 14 rozdziałach Rudzki wyłożył różne działy szeroko pojętej geofizyki, jak matematyczne podstawy geodezji, sejsmologię, morfologię oceanów, problemy fal wodnych, przypływy oraz odpływy, prądy, rzeki, lód i lodowce. Nie włączył do swego podręcznika takich działów geofizyki, jak magnetyzm ziemski oraz statyka i dynamika atmosfery, choć działy te wykładał. Meteorologii poświęcił odrębną książkę, która

jednak ukazała się drukiem dopiero w roku 1917, w rok po śmierci jej autora.

Podręcznik "Fizyka Ziemi" nie miał odpowiednika w literaturze światowej, wartość zaś jego i oryginalne ujęcie sprawiły, że przetłóżony został na język niemiecki i wydrukowany w Lipsku w 1911 r. pod tytułem "Physik der Erde". Nie był to tylko przekład z języka polskiego na niemiecki, Rudzki bowiem wprowadził do wydania niemieckiego pewne zmiany i uzupełnienia w stosunku do tekstu polskiego.

W kształceniu astronomów polskich bardzo poważną rolę odegrał dwutomowy podręcznik Rudzkiego "Astronomia Teoretyczna" (1914), na którym kształciło się pokolenie astronomów Polskich, studiujących w latach międzywojennych. Podręcznik zawierał treść wykładów prowadzonych przez Rudzkiego w kursie ogólnym astronomii, teorii Księżyca i teorii równowagi. W I tomie po treściwym wyłożeniu podstaw astronomii sferycznej i niektórych pomocniczych działów matematyki, jak metoda najmniejszych kwadratów, interpretacja i rozwinięcie na szeregi. Rudzki wyłożył klasyczne metody wyznaczania orbit parabolicznych i eliptycznych z przykładami liczbowymi, ułatwiającymi tego rodzaju obliczenia. W tomie drugim wyłożono podstawowe problemy mechaniki nieba, jak teoria perturbacji, teoria ruchu Księżyca oraz teoria równowagi ciała ciekłego obracającego się. W tymże tomie Rudzki omówił jeszcze inne metody wyznaczania orbit odmienne od wyłożonych w I tomie metod klasycznych, poza tym wyłożył metody wyznaczania orbit gwiazd podwójnych oraz rojów meteorów i podał dość szczegółowo teorię zaćmień Słońca i Księżyca.

Na dwa lata przed wydaniem "Astronomii Teoretycznej" Rudzki opublikował ujętą popularnie

książkę "Gwiazdy i budowa Wszechświata" (1912). Przypuszczalnie niewielka ta książeczka (112 stron druku) wiązała się z wykładami ogólnymi Rudzkiego z astronomii. Na uwagę zasługuje to, że prawie połowę jej zajmuje historia astronomii starożytnej, przy czym o poważnych zainteresowaniach Rudzkiego tą dziedziną wiedzy świadczy powoływanie się w książce nie na popularne dzieła, lecz na dzieła naukowe z zakresu historii astronomii i matematyki. Historię astronomii Rudzki doprowadził do walki Galileusza o recepcję kopernikańskiego systemu heliocentrycznego budowy świata. Problemów czysto astrofizycznych w swej książeczce Rudzki nie poruszał, przedstawił jedynie zagadnienie rozmieszczenia przestrzennego gwiazd i ich ruchów własnych oraz omówił gwiazdy podwójne.

6. Ogólna charakterystyka działalności Maurycego Piusa Rudzkiego

Działalność Maurycego Piusa Rudzkiego była wysoko oceniana w środowisku naukowym Krakowa, w Polsce i innych krajach. Był on bez reszty oddany pracy badawczej o czym świadczy duża liczba prac drukowanych, obejmująca 154 pozycje. Oceniali to właściwie współcześni Rudzkiemu, bo w 1899 r. wybrany on został na członka korespondenta Akademii Umiejętności w Krakowie, a w 1910 r. został członkiem Włoskiego Towarzystwa Sejsmologicznego.

Działalność naukowa Rudzkiego wniosła świeży powiew myśli twórczej do działalności Obserwatorium Krakowskiego. Przyczynili się do tego również dwaj jego wybitni współpracownicy - Lucjan Grabowski i Władysław Dziewulski. Obaj oni przebywali wiele czasu za gra-

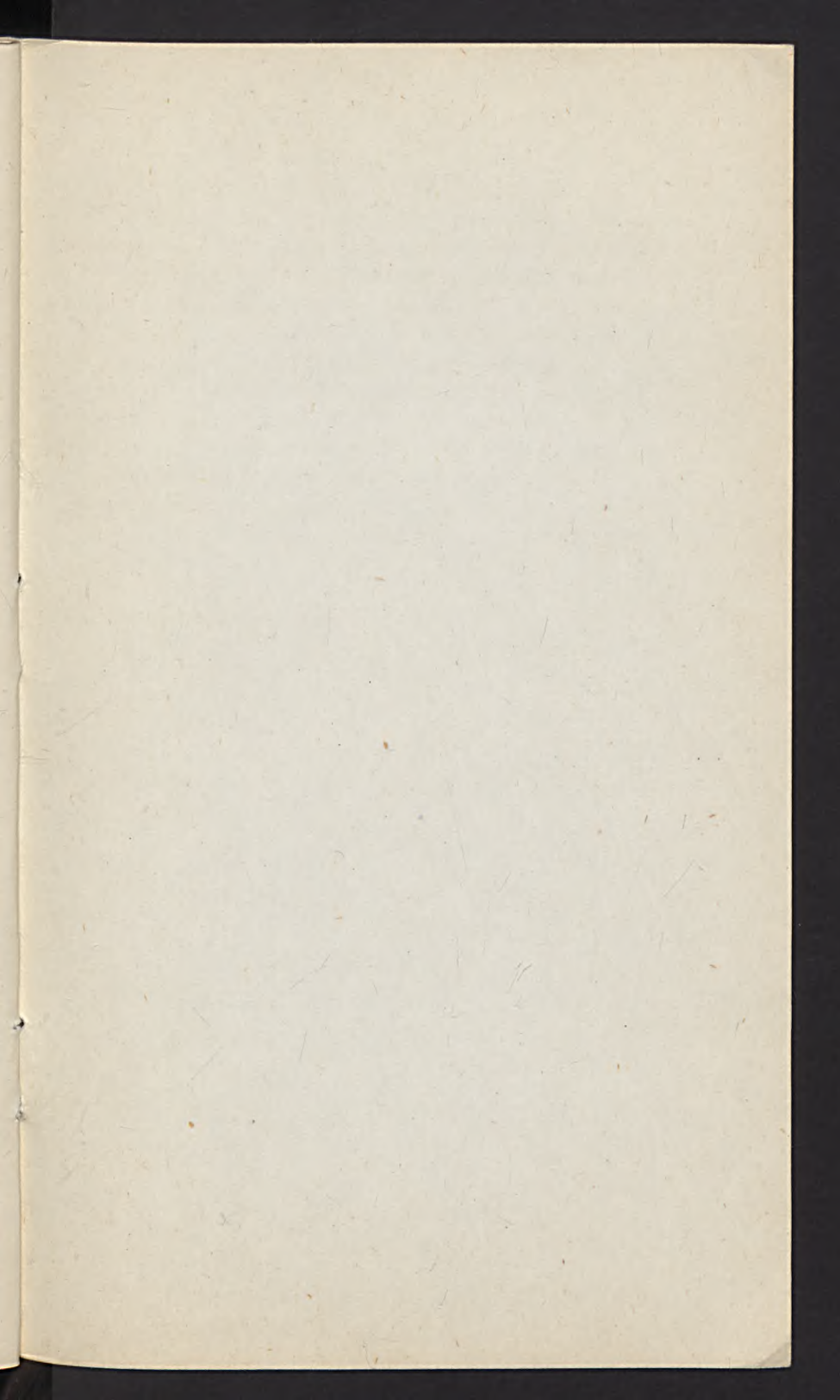
nicą w wybitnych ośrodkach naukowych: Grabowski w Monachium, w Pułkowskim Obserwatorium Astronomicznym pod Petersburgiem, a następnie w Stuttgarcie i Potsdamie, Dziewulski zaś w Getyndze. Szczególnie owocna była działalność Władysława Dziewulskiego jako bliskiego współpracownika Maurycyego Piusa Rudzkiego, przez prawie cały czas sprawowania przez niego kierownictwa obserwatorium. Dziewulski przeniósł do Obserwatorium Krakowskiego problematykę, dotyczącą zagadnień z zakresu kinematyki gwiazdowej, niewielkimi zaś lunetkami obserwatorium wykonywał oceny zmian blasku gwiazd zmiennych. Obaj ci współpracownicy Rudzkiego zasłużyli się potem jako organizatorzy badań naukowych - Grabowski we Lwowie, Dziewulski w Wilnie.

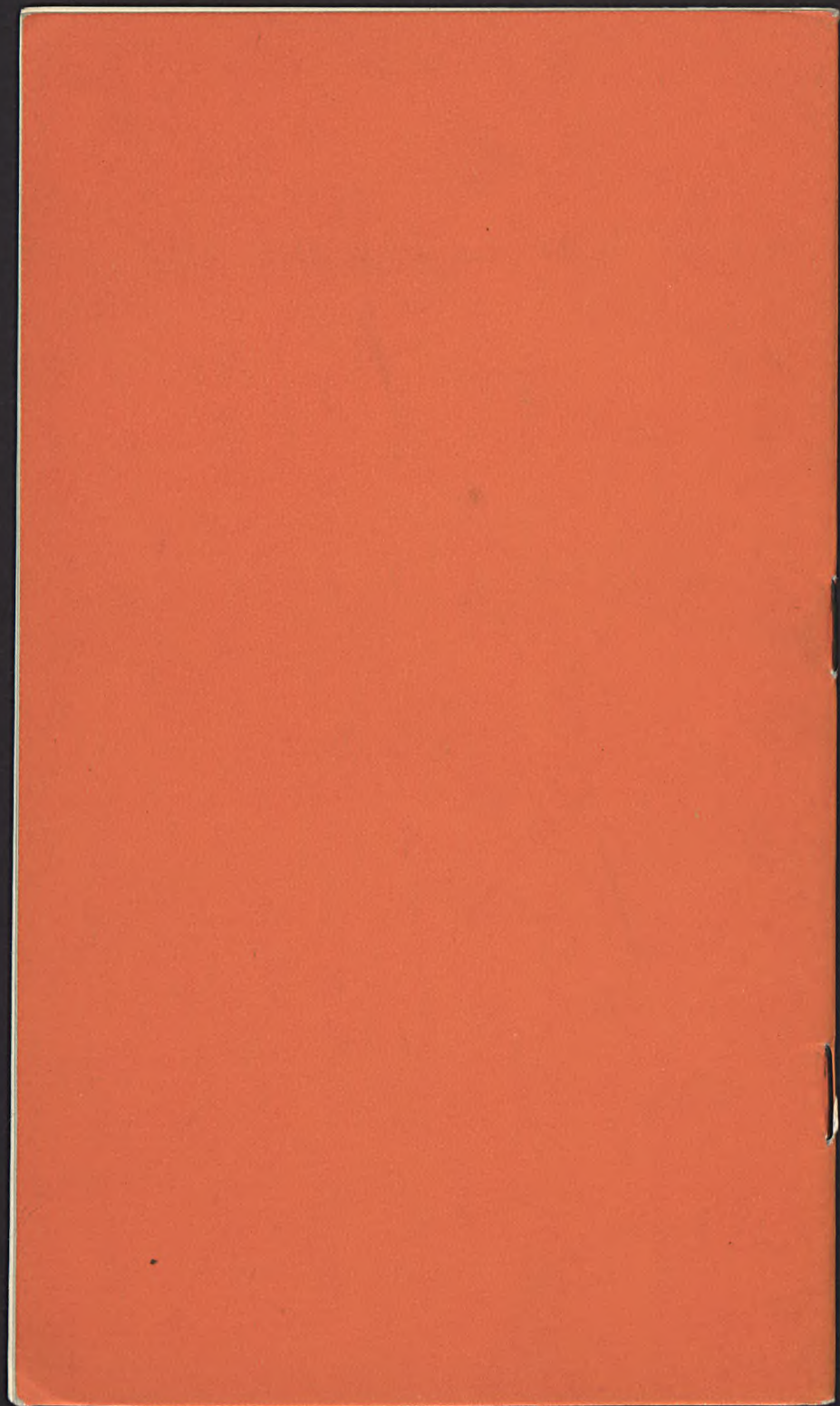
Działalność naukowa Rudzkiego przerwana została przez jego nagłą śmierć 22 lipca 1916 r. Kierownictwo Obserwatorium i katedrę objął po nim w roku 1919 Tadeusz Banachiewicz, z nazwy zaś katedry zniknęło wtedy słowo "geofizyka", Banachiewiczowi bowiem mianowano tylko profesorem astronomii. Katedra geofizyki istniała więc w Uniwersytecie Jagiellońskim krótko, zaledwie 20 lat. Badania geofizyczne jednak w Krakowskim Obserwatorium Astronomicznym nie zanikły. Stacja sejsmograficzna założona przez Rudzkiego w 1903 r., w której od 1907 r. pracował tylko jeden sejsmograf, została w pełni uruchomiona przez Tadeusza Banachiewicza w 1927 r. i przez wiele lat wykonywano tam regularne obserwacje za pomocą obu naprawionych wahadeł. Rozwijały się również badania grawimetryczne, a bez przerwy prowadzono regularne obserwacje meteorologiczne. Te ostatnie czynione są w Obserwatorium Krakowskim i obecnie.

Natomiast zasadnicze dążenie Rudzkiego - wybudowania za miastem nowoczesnego obserwato-

rium astronomicznego, czego mimo usilnych zabiegów nie mógł przeprowadzić, zrealizowało się dopiero w 1964 roku, gdy na zachodnich krańcach Krakowa na Bielanych zbudowane zostało nowe Obserwatorium Astronomiczne Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Choć Maurycy Pius Rudzki nie zostawił uczniów, którzy kontynuowaliby jego badania teoretyczne z geofizyki, działalność jego pozostała trwała ślad w dziejach polskiej myśli geofizycznej. Mimo ogromnego postępu, jaki zaznaczył się w XX stuleciu w różnych dziedzinach geofizyki, polscy geofizycy, zarówno z okresu międzywojennego jak i po II wojnie światowej, zwracają często swą myśl ku osiągnięciom naukowym autora "Fizyki Ziemi". Czynią to również astronomowie polscy.

ZAPROSZENIE

P R O G R A M

1. Powitanie.
2. Referat *prof. dra Eugeniusza Rybki*
pt. „Maurycy Pius Rudzki – życie i działalność”.
3. Referat *doc. dra Józefa Cieślaka*
i *doc. mgra inż. Wojciecha Krzemińskiego*
pt. „Rudzkiego metoda inwersji”.
4. Zwiedzenie ekspozycji.

STOWARZYSZENIE GEODETÓW POLSKICH
i MUZEUM TECHNIKI NOT

zapraszają na otwarcie ekspozycji

MAURYCY PIUS RUDZKI
GEOFIZYK, ASTRONOM, GEODETA

w poniedziałek, 28 października 1974 r. o godz. 12.00
w Muzeum Techniki w Warszawie (Pałac Kultury i Nauki).

zdasp 260. 900. W-3